

Újvidék kulturális visszhangjai

Ez a túra azt vizsgálja, hogyan formálják Újvidék közös identitását a közterek, a mozgás, az emlékezet és a mindennapi találkozások.

Az utcákon, hidakon, parkokon, falfestményeken és közös tereken keresztül a résztvevők arra kapnak meghívást, hogy elgondolkodjanak: hogyan hatnak a városok arra, ahogyan az emberek kapcsolódnak egymáshoz, viselkednek, emlékeznek, és megtalálják a helyüket egy közösségben.

Gyakorlati információk

Kiindulópont:

Szabadság tér, Újvidék, Szerbia
(45°15'18.0"É 19°50'43.4"K)

Időtartam: ~130 perc

Távolság: 8 km gyalog (kb. 10 000 lépés)

Szükséges
eszközök

Telefon,
Kényelmes cipő
Opcionális: jegyzetfüzet

Szint: Könnyű

(sík út, városi gyalogosövezetek)

Maradjatok a csoporttal, legyetek óvatosak
a forgalomban, és élvezzétek a városban
való sétát!

További részletekre van
szükséged? Olvasd be
a QR-kódot, és fedezd
fel a teljes túrát.

1. megálló: Szabadság tér

Újvidék központi terén állsz. Első pillantásra a tér nyitottnak és ismerősnek tűnik – olyan, mint egy hétköznapi városi köztér.

A közterek azonban soha nem semlegesek. 1961-ben ez a tér filmforgatás helyszínévé vált: egy polgári közösségi térből az megszállás és a félelem jelképévé alakult át az „Erőszak a téren” című film kedvéért.

A forgatás idejére Svetozar Miletić emlékművét ideiglenesen letakarták, és náci stílusú obeliszkké alakították. Miletić szerb ügyvéd, politikus és újságíró volt, aki a 19. században az Osztrák–Magyar Monarchiában élő szerbek jogainak egyik legfontosabb szószólójaként vált ismertté.

Egy rövid időre a város szimbolikus szíve vizuálisan és érzelmileg is teljesen más jelentést kapott.

SCAN ME!

Ennek a térnek nem mindig volt ugyanaz a jelentése.

Az idők során politikai, kulturális és társadalmi funkciók között váltakozott. Amit ma látunk, az csupán az identitásának egyik változata. A közterek folyamatosan átértelmeződnek attól függően, hogyan használják és értelmezik őket.

Folytasd az utat a székesegyház mellett a Zmaj Jovina utcán.

2. megálló: Zmaj Jovina utca

Ez az utca egykor korzó volt: a társas érintkezés helye, amelyet íratlan szabályok irányítottak. Az emberek azért jöttek ide, hogy lássanak és láthatóvá váljanak. A kommunikáció gyakran nem szavakkal történt, hanem pillantásokkal.

A Zmaj Jovina utca megmutatja, hogyan formálhatja a közterület az emberek viselkedését. Láthatatlan szabályokat teremt arról, hogyan kapcsolódunk egymáshoz, hogyan illik viselkedni, és hogyan kezdődhetnek el emberi kapcsolatok.

Ma az utcát kávézók, üzletek és állandó mozgás tölti meg. A kommunikáció gyorsabb, közvetlenebb, és gyakran digitális. Mégis, ha lelassítasz, ma is megérezhetsz valamit ebből a régebbi ritmusból: abból a gondolatból, hogy egy kapcsolat akár egyetlen közös pillantással is elkezdődhet.

A korzó hagyományos városi sétálóhely: olyan nyilvános tér, ahol az emberek sétálnak, találkoznak és társasági életet élnek.

Újvidéken a korzó nemzedékeken át a városi élet fontos része volt, különösen a 19. század végén és a 20. század elején. Ekkor az esti séták a korzón mindennapos társasági hagyománynak számítottak – olyan szokásnak, amely bizonyos formában ma is tovább él.

Amikor eléred az utca végét, fordulj balra, és folytasd az utat. Körülbelül 300 méter után a Matica Srpska a jobb oldalon lesz.

A nyilvános tér nem semleges. Meghatározza az emberek viselkedését és azt, hogy ki érzi magát szívesen látottnak. Míg egyesek szabadon kifejezik magukat, mások kirekesztettnek érezhetik magukat. Ez egy fontos kérdést vet fel: kinek való valójában ez a tér, és ki érezheti magát kirekesztve?

3. megálló: Matica Srpska

A Matica Srpskát 1826-ban alapították Pesten, majd 1864-ben Újvidékre költöztették; a legrégebbi és legkiválóbb szerb kulturális és tudományos intézményként írják le. Maga az épület eredetileg Marija Trandafil szerb ortodox árvák számára létrehozott alapítványához kapcsolódott, a 20. század elején épült, és a Matica Srpska 1928-ban költözött be.

Marija Trandafil válasza nem csak egyetlen lehetőségből állt. Öröksége összekapcsolta a szociális ellátást, az oktatást, a közös tereket és a kultúrát. Ezért fontos ez az épület: megmutatja, hogyan válhat a magánvagyon és a személyes veszteség közjává, és hogyan maradhat látható egyetlen ember döntése egy város életében.

A Matica srpska 1928-ban költözött be az 1912-ben épült épületbe, az árvaházat pedig Sajlovóba költöztették.

Mit adhat egyetlen ember egy generációkon át fennmaradó városnak?

Újvidék egy nagy jótevő előtt tisztelegve nevezte el azt a teret, ahol a Matica Srpska székhelye, valamint az újvidéki általános iskola található

Marija Trandafil nemcsak történelmi személyiség, hanem példa arra is, hogyan alakítható át a személyes tapasztalat közjává. Az a döntése, hogy vagyonát oktatásba, kultúrába és jótékonyági munkába fekteti, azt mutatja, hogy az egyének hosszú távú hozzájárulásukkal alakíthatják a társadalmat és a városokat. Ez összekapcsolja a személyes értékeket a polgári felelősségvállalással, és rávilágít arra, hogyan válhat a gondoskodás a közélet részévé.

4. megálló: Gimnazijska utca – „Szerb Athén” falfestmény

Ez a fal nem csupán egy felület a művészet számára; a folyamatos átalakulás, a vita és a nyilvános kifejezés tere. Az évek során különböző jelentésrétegeket hordozott. Sok polgár és helyi utcai művészeti közösség számára a francia művész, Guillaume Alby (Remed) „Az egyetlen igazság” című falfestménye Újvidék kortárs városi kultúrájának fontos szimbólumává vált felismerhető vizuális stílusa és a városközpontban való erős jelenléte miatt.

2017-ben a falfestményt váratlanul átfestették az éjszaka folyamán a város által jóváhagyott átjárófelújítás részeként, előzetes nyilvános vita nélkül. A döntés heves reakciókat váltott ki művészek, aktivisták és polgárok körében. Graffitiüzenetek, nyilvános kommentárok és médiaviták követték, amelyek a falat a civil párbeszéd helyszínévé tették művészetről, közterekről és arról, hogy ki dönti el, mi marad látható a városban.

A galériákban tartott kiállításokkal ellentétben a falfestmények a mindennapi közélet részét képezik. A város vizuális emlékezetének részévé válnak, történeteket hordozva egy adott kor és hely embereiről, kultúrájáról és hangulatáról. Amit bemutatnak, megőriznek vagy eltávolítanak, gyakran intézmények, művészek és közösségek döntéseinek eredménye. Ezek a döntések befolyásolják, hogyan emlékeznek a történelemre és hogyan értelmezik azt. Ez egy kulcsfontosságú kérdést vet fel: ki dönti el, hogy mi marad látható a városban?

5. megálló: Duna Park – Hattyúk tava

A park Mika Antić költőhöz kötődik, aki gyengéden és őszintén írt a szerelemről. Nem idealizálta a szerelmet valami tökéletes dologként – ehelyett valami valóságosnak, néha törékenynek, néha pedig valami olyasminek tekintette, amit el kell engednünk. Egyszer úgy jellemezte a szerelmet, mint egy könyvet: ha fájdalmassá vagy üressé válik, nyugodtan becsukhatjuk.

A park egyben egy kulturális tér is, amelyet a mindennapi használat és a közös élmények alakítanak. Egy olyan hely, ahol az emberek lelassulnak, megfigyelnek és együtt élnek. A mozgásra összpontosító utcákkal ellentétben ez a környezet a tartózkodást, az elmélkedést és az informális társas interakciót támogatja.

A park tava mesterséges, amelyet akkor hoztak létre, amikor az egykori mocsaras területet 1895-ben közparkká alakították. A kis szigetet eredetileg Erzsébet császárnéről ("Sisi") nevezték el, és 1898-as meggyilkolása után egy szomorúfüzet ültettek oda az emlékére. A tó hosszú éveken át Isa és Bisa otthona volt, egy hattyúpáré, akik a Dunavski Park és újvidéki lakosok generációinak szeretett szimbólumaivá váltak.

Scan me

6. megálló: Duna-parti sétány – Mozgás és közös tér

Most a Duna-parton állsz. Ez Újvidék egyik legdinamikusabb tere – állandó mozgásban, állandó változásban. A korábbi megállókkal ellentétben, ahol az emberek tartózkodtak, megfigyeltek vagy finoman interakcióba léptek egymással, ezt a teret a mozgás határozza meg.

Az emberek sétálnak, bicikliznek, elhaladnak egymás mellett megállás nélkül. Vannak, akik egyedül vannak, vannak, akik együtt. Vannak, akik sietnek, mások lassítanak. Ez az útvonal az EuroVelo 6 része – egy olyan útvonal, amely több országot, kultúrát és élményt köt össze. Tehát ez nem csak egy helyi tér. Valami nagyobbak a része.

A rakpart különböző részeit eltérő módon használják – egyes terek zsúfoltak és társaságiasak, míg mások csendesebbek, a kikapcsolódásra összpontosítanak. Ez jól mutatja, hogyan alakítja a mozgás és a köztér a város különböző élményeit.

A kulcskérdés:

Amikor másokkal anélkül osztunk meg teret, hogy interakcióba lépnénk, vajon továbbra is kapcsolatban vagyunk?

Még akkor is, ha nem lépünk

közvetlenül interakcióba egymással, alakítjuk egymás élményeit. Minden mozdulat hatással van valaki másra.

Sétálj a Varadin híd felé (5 perc). Állj meg a híd közepén.

7. megálló: Varadin híd – Rekonstrukció és emlékezet, a kapcsolat hídjá

Az 1999-es NATO-bombázás során Újvidék hídjai többé váltak, mint pusztán infrastruktúrává. A polgárok tiltakozásul, szolidaritásként és ellenállásként gyűltek össze rajtuk, ezeket a tereket a kollektív emlékezet és a polgári bátorság szimbólumává változtatva. Az előző híd a bombázás során megsemmisült, és amit ma látunk, az egy újjáépített híd. Ez megváltoztatja azt, ahogyan a teret felfogjuk – nemcsak a kapcsolódás helyszínéként, hanem a veszteség, a rugalmasság és a zavarok utáni újjáépítés lehetőségének emlékeztetőjeként is.

SCAN ME

A városokat nemcsak az építkezés, hanem a pusztítás és az újjáépítés is formálja. A köztér emlékeket hordoz, még akkor is, ha azok nem láthatók.

A kérdés az: felismerjük-e?

Sétálj le a Varadin hídról Podgrađe felé, és kövesd a lépcsőket, amelyek a Petrovaradin erőd alatti kilátóponthoz vezetnek.

Érdekesség: Podgrađe-ból az erődítmény területére 214 lépcsőfok megmászása vezet.

8. megálló: Podgradje KILÁTÓPONT – „Mi számít védett örökségnek?”

Most a podgrađei kilátóponton állsz, ahonnan kilátás nyílik a péterváradi erődre és a Dunára. Innen Újvidék egyik legismertebb szimbólumára láthatsz. A péterváradi erőd kulturális örökségként védett. De mit is jelent ez valójában?

Az 1692 és 1780 között épült péterváradi erődítmény védett, mivel évszázadoknyi közös történelmet képvisel. Több mint egy katonai építmény, a város identitásának szimbólumává vált, bemutatva, hogyan nyernek új jelentést a helyek a társadalmak változásával.

Az örökség nem csak tárgyokról szól. A jelentésről is.

Nem minden, ami régi, védett.

És nem minden védett dolog érthető.

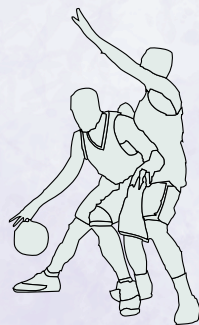
Folytasd utad az erődől lefelé a folyóparti sétány felé. Kövesd a Duna-rakpartot, amíg el nem éred a Štrand melletti sportpályákat és rekreációs területet.

9. megálló: „Kinek való ez a tér?” (Sport és akadálymentesítés)

Most egy sportra és testmozgásra tervezett térben vagy.

Itt kosárlabdapályákat, szabadtéri edzőtermeket találasz.

Első pillantásra úgy tűnhet, hogy ez a tér mindenki számára nyitott. De ha jobban megfigyeljük, észrevehetjük, hogy az emberek másképp élik meg és használják. Az olyan tényezők, mint az önbizalom, a tapasztalat, az életkor, a nem vagy a társadalmi elvárások befolyásolhatják, hogy az emberek mennyire érzik magukat komfortosan a tevékenységekben való részvétel során.

Még ha a terek fizikailag nyitottak is, nem mindig egyformán használják őket. A dizájn, a kultúra és a magabiztosság mind hatással van a részvételre.

10. megálló: Szabadság híd – Hajdin remekműve

Most a Szabadság hídjánál állsz. Innen a folyó, az erőd, a város látképe és a túra során felfedezett számos hely egyetlen összefüggő tájjá áll össze.

A szerb mérnök, Nikola Hajdin által tervezett és 1981-ben megnyitott Szabadság híd Újvidék egyik legismertebb nevezetessége lett. Az 1999-es NATO-bombázás során elpusztult, majd a 2005-ben újjáépített híd ma a rugalmasság, a folytonosság és a megújulás szimbólumaként áll.

SCAN ME

Innen nyílik meg a város. A kilátás a Dunára, az erődre és a városi tájra terjed, ritka pillanatot kínálva arra, hogy hátralépünk és mindent a maga egészében lássunk. Miután utcákon, parkokon és meghitt tereken haladtunk keresztül, ez a végső megálló egyesíti a túra központi témáit: a kapcsolatot, a mozgást, az emlékezést és a változást.

Az út során azt fedezted fel, hogyan formálják Újvidék köztereit a mozgás, az emlékezet, az emberi kapcsolódások és a mindennapi használat.

A város katonai és folyóparti múltjától – amelyet a péterváradi erőd és a Duna határoz meg – egészen újabb identitásáig, amely az Európa Ifjúsági Fővárosa és az Európa Kulturális Fővárosa címekhez kapcsolódik, Újvidék azt mutatja meg, hogyan változik egy város az embereivel együtt.

Az utcák, parkok, hidak, falfestmények és közös terek nem csupán tükrözik a történelmet. Hatással vannak arra is, hogyan mozognak az emberek, hogyan találkoznak egymással, hogyan vesznek részt a közösségi életben, és hogyan érzik azt, hogy tartoznak valahová.

Ugyanakkor az emberek is folyamatosan alakítják a várost: döntéseikkel, szokásaikkal, kérdéseikkel és azzal, ahogyan gondoskodnak a közös terekről.

Újvidék identitása ezért nem állandó és lezárt. Folyamatosan formálódik a hely, a közösség és a mindennapi élet kapcsolatában.

A városi szabadság nemcsak a mozgás lehetőségét jelenti, hanem tudatosságot és felelősséget is: annak felismerését, hogy a közös terek akkor válnak befogadóbbá, hozzáférhetőbbé és élhetőbbé, ha az emberek együtt használják, tisztelik és védik őket.

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

Ezt a Bookletet az EDIT Center
készítette az „Empower Youth,
Explore Stories” (EYES) projekt
keretében.

Kapcsolat
EDIT Center
Novi Sad, Serbia

editcentar@gmail.com
youtheditcenter@gmail.com

KAPCSOLAT

editcentar.org

explorestories.eu

[edit_centar](https://www.instagram.com/edit_centar)

[infopolis_ns](https://www.instagram.com/infopolis_ns)

EDIT Centar

Infopolis Omladinski
Info Centar

[edit.centar](https://www.tiktok.com/@edit.centar)

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem vonható felelősségre miattuk.

Az Európai Unió
társfinanszírozásával